

Написано от Екатерина Бончева
Събота, 18 Юни 2016 15:50

Сайтът **desebg.com** публикува изказването на Екатерина Бончева, член на Комисията по досиетата, направено по време на дискусиата [„Знание и ценности” – \(не\)изучаването на тоталитарните режими в българското училище](#), проведена на 6 юни 2016 г. в Дома на Европа в София, организирана от фондация „Истина и памет”. Бончева сподели интересни и малко известни на широката общественост и нас подробности за опита на страните от Централна и Източна Европа, преживели комунизма през ХХ век, при подготвянето и запознаването на децата и учениците с тоталитарната система, наложена в страните им от СССР.

В първия по рода си форум, събрал професионални историци, експерти в образованието и кино-документалисти, бяха очертани проблемите за неадекватното преподаване на комунистическия режим в училище, както и мерките, които гражданския сектор настоява да бъдат предприети от Министерството на образованието и науката (МОН).

Кога да започне образованието по история?

Участвах в продължение на 5 години във форума „Европейска памет” като представител на Комисията по досиетата и бих желала да споделя пред вас как в бившите социалистически страни от Централна и Източна Европа се гледа на образованието.

Основните въпроси там са кога да почне образованието и как то да се провежда. Във форума участват прибалтийските републики, всички държавни от бившия соцлагер (без

Как в Източна Европа подготвят и учат децата за тоталитарната система на комунизма

Написано от Екатерина Бончева
Събота, 18 Юни 2016 15:50

тези в СССР, бел. ред.), канят се лектори от Канада, от САЩ и др.

Националсоциализмът и комунизмът: отречени от обществата

Там съществува нещо, което е различно от нас в България. И това е рамката. Комунизмът и националсоциализмът като идеология и практика са отречени в обществата.

Там дискусии за природата на комунизма отсавна не се правят. Включително и в медиите. Такива изяви като тук на Светлана Шаренкова или Димитър Иванов там ги няма.

Урок по история в предучилищна възраст

Въпросът е когато и как да започне образованието. Там се смята, че образованието трябва да започне още в предучилищна възраст.

Как например в Полша запознават децата с историята? Драматичната история на Полша, разделянето ѝ на няколко части. Децата разбират това чрез нареждането на пъзел. Какво представлява националният флаг на Полша? Отново децата научават за първи път за него чрез нареждането на пъзел.

По-нататък. Използват се всички форми на интерактивно образование, защото това, което младите трябва да научат, трябва да бъде преподавано по много по-различен и интересен начин.

Разказът на жертвите

Написано от Екатерина Бончева
Събота, 18 Юни 2016 15:50

Другата форма, която е много важна е, това което прави Христо Христов у нас със сайта pametbg.com – разказът на очевидците и жертвите.

В Естония и прибалтийските републики това е изключително разпространен метод. Разказите на тези хора се разиграват от децата в сценки.

Преди година на поклонението в бившия лагер „Белене” отец Паоло Кортези беше включил в програмата възстановка на събитията с участието на ученици от гр. Белене” по мемоарите на оцелели лагеристи.

Концлагерите на комунизма в комикс

Аз бях учудена, когато видях в предучилищната възраст децата да се запознават с това какво са били концлагерите чрез комикс. Той беше така създаден, че по никакъв начин да не отблъсква и да не плаши децата.

Много е важно по какъв начин ще бъде представена историята. Няма да се спирам на учебника по история в Румъния от 2007 г., към който е приложен диск от телевизионни предавания по времето на Чаушеску.

Там специално обучението за комунизма е е 4 часа в 8-ми клас и 4 часа в последния клас.

Един ден от ерата на Чаушеску

Ще ви покажа обаче няколко рисунки. Институтът за изследване на престъпленията на

Как в Източна Европа подготвят и учат децата за тоталитарната система на комунизма

Написано от Екатерина Бончева
Събота, 18 Юни 2016 15:50

комунизма в Румъния обаче с подкрепата на тяхното Министерство на образованието организират един конкурс за рисунки и есета „Какво означава комунизма за мен“. В него участват 2000 деца на възраст между 11 и 15 години.

Първа награда получава едно 15-годишно момиче и нейният разказ е за един ден от ерата на Чаушеску, в който то описва един безнадежден и сив ден при комунизма в Румъния от ставането до лягането.

Много е важно как се говори. Много важни в Централна и Източна Европа са местата за памет.

Ученици по пътя на паметни за историята на диктатурата места в Европа

Искам да ви покажа и т. нар. History trip, включващ различни места и градове, вързани с паметни за комунизма в Европа събития (Екатерина Бончева, показва карта пред участниците в дискусиата, бел. ред.).

Този път се изминава от ученици. Включени са срещи и разкази на очевидци на комунизма и по този начин учениците много успешно възпроизвеждат паметта за тоталитарната система.

Накрая ще приключа с видяното в Унгария, откъдето се върнах преди няколко дни. Там беше организирано събитие посветено на 1956 г. – годината на Унгарското народно въстание.

Работилница за деца в Унгария: Пресъздаване на народното въстание от 1956 г.

Никой в Унгария не коментира какво се е случило тогава. Това е ясно на цялото

Как в Източна Европа подготвят и учат децата за тоталитарната система на комунизма

Написано от Екатерина Бончева
Събота, 18 Юни 2016 15:50

общество. Там коментират последствията – какви са отраженията на комунистическия режим до днешния ден.

Присъствах на една работилница, където задачата беше как деца от много ранна детска възраст трябва да представят 1956 година в историята на Унгария. Трябва да ви кажа, че това, което се прави за децата там е изключително важно.

Още от дискусията само на desebg.com:

Проф. Евелина Келбечева: [Да се противопоставим на дългите хоризонтите на невежеството за комунизма](#) ;

Доц. Лъчезар Стоянов: [Премълчаването на идеологията е началото на незнанието за комунизма в училище](#) ;

Методи Андреев: [Държавата не иска да се изучава престъпният комунизъм в училище](#) ;

Иоана Дивчева, ученичка: [В училище не ни учат, че Сталин и Хитлер са били съюзници](#) .